

Otvorené fórum Zachráňme kultúru

Vyhlásenie

7. októbra 2020

Občianske združenie Otvorené fórum Zachráňme kultúru si uvedomuje kritickú profesijnú aj životnú situáciu desaťtisícov ľudí pracujúcich v kultúre a kreatívnom priemysle. Preto plne podporuje aktivity Hudobnej únie Slovenska a ďalších signatárov Otvoreného listu zo dňa 4. októbra 2020 adresovaného predsedovi vlády SR, pánu Igorovi Matovičovi vo veci urýchlených kompenzácií strát, ktoré vznikli pracujúcim v tomto odvetví v dôsledku pandémie od marca 2020.

Zároveň OF Zachráňme kultúru vydáva nasledovné vyhlásenie.

Kultúra, umenie a kreatívny priemysel sa ešte nespamätali z následkov prvej vlny pandémie a už sú tu nové reštrikcie.

Desaťtisícim ľudí pracujúcim v tejto oblasti je znemožnený výkon ich povolania, ohrozené je ich samotné živobytie a dôstojný život ich rodín.

Paralyzovaná je činnosť mnohých organizácií a subjektov pôsobiacich v oblasti kultúry, umenia a v kreatívnych odvetviach.

Verejnoscť stráca prístup ku kultúrnym hodnotám a k živému umeniu, radikálne sa obmedzuje návšteva kultúrnych podujatí, rušia sa aktivity vzdelávania k umeniu.

To všetko môže priniesť ďalekosiahle následky v oblasti využívania voľného času, rozvoja osobnosti mladých ľudí, sociálnej inklúzie seniorov či zdravotne postihnutých i kvality života celej spoločnosti. Ale aj zánik mnohých umeleckých remesiel a profesií, technologický a morálny rozpad kultúrnej infraštruktúry, odchod osobností kultúry a umenia do iných sfér.

Vzhľadom na súčasnú vážnu situáciu, ktorá ohrozuje kultúru, umenie a kreatívny priemysel v ich samotnej podstate, je nevyhnutné, aby sa spojili všetky sily v tejto oblasti a pri dodržaní zdravia a život ochraňujúcich protipandemických bezpečnostných a hygienických opatrení našli spôsob, ako môže kultúra ďalej žiť, vytvárať nové hodnoty a poskytovať ich verejnosti v čo najväčšom objeme.

Súčasnú výzvy a iniciatívy sa venujú bezprostredným ekonomickým a hospodárskym dôsledkom pandémie na kultúrny a kreatívny priemysel, dnes je však potrebné venovať sa aj jej dopadom na verejné kultúrne inštitúcie, neziskovú a spoločenskú rolu umenia a sociálne dopady pandémie v oblasti kultúry v dlhšom časovom horizonte.

Preto predkladáme konkrétne požiadavky a **žadame Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky** o uplatňovanie demokratického prístupu **participácie na kultúrnej politike** zapojením relevantných aktérov v oblasti umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu, **o otvorenosť a odbornosť pri hľadaní riešení, o transparentnosť pri komunikácii s odbornou, ale aj širšou verejnosťou.**

Konkrétne žiadame:

1. **Urýchlene vytvoriť permanentný krízový poradný orgán ministerky kultúry** zložený z reprezentantov rôznorodých profesijných organizácií z oblasti kultúry, umenia a kreatívneho priemyslu a expertov na kultúrnu politiku a legislatívu v týchto oblastiach. Zástupcov orgánu prizývať aj na ústredný krízový štáb.
2. **Vytvoriť na MK SR oddelenie COVID KULTÚRA za účelom poskytovania metodologickej pomoci** pre výklad realizácie a komunikáciu opatrení spojených s pandémiou pre oblasť kultúry, umenia a kreatívneho priemyslu v koordinácii uplatňovania opatrení na národnej a regionálnej úrovni (akčná jednotka, online portál, „zákaznícka“ linka).
3. **Urýchlene vytvoriť** legislatívne a finančné mechanizmy a podmienky na pomoc fyzickým aj právnickým osobám, ktoré utrpeli straty v prvej a druhej vlne pandémie, **zriadením osobitného KORONA FONDU KULTÚRA.**
4. **Zároveň urýchlene mapovať**, vypočítať a kompenzovať straty spôsobené druhou vlnou **a zverejniť dáta** a dopad strát z prvej vlny.
5. Zberom údajov o stratách spôsobených pandémiou poveriť odborné organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR, napríklad zapojením spracovateľov štátneho štatistického zisťovania. **Vykonávať zber transparentne, permanentne, na základe vopred vypracovanej a zverejnenej jednotnej metodiky.**
6. Zároveň zhromažďovať argumenty a hľadať spôsoby na uvoľnenie opatrení v nasledujúcom období v súvislosti s prezentáciou kultúry a vytváraním nových kultúrnych diel a to aj s použitím príkladov dobrej praxe zo zahraničia. V rámci prevencie pripravovať možné scenáre adaptácie kultúry, umenia a kreatívneho priemyslu na obdobné krízové stavy v budúcnosti.
7. **Nominovať zástupcov kultúry, umenia a kreatívneho priemyslu do tímu Národného integrovaného reformného plánu. Bezpodmienečne doplniť problematiku kultúry a kreatívneho priemyslu do samotného dokumentu ako aj do celkového Plánu obnovy Slovenska.**
8. **Zabezpečiť plnenie Uznesenia Európskeho parlamentu** zo dňa 17. 9. 2020 o kultúrnej obnove Európy, najmä v bode 5, kde EP vyzýva členské štáty, aby na kultúrne a kreatívne sektory a priemysel vyčlenili **aspoň 2 % prostriedkov** z Fondu obnovy. Prehodnotiť nastavenie európskych fondov tak, aby garantovali dostatočné prostriedky pre kultúru, obzvlášť pre komplexnú obnovu a modernizáciu kultúrnej infraštruktúry na území SR.
9. Vzhľadom na súčasnú krízovú situáciu vytvoriť platformu pre komunikáciu odbornej verejnosti s členmi Rady vlády SR pre kultúru a pravidelne zverejňovať závery z jej rokovaní.
10. Zapojiť verejnoprávne médiá do verejnej diskusie o kultúre, umení a kreatívnom priemysle, vytvoriť pravidelnú platformu pre informácie o dianí v kultúre a zásadne zvýšiť objem vysielacieho času pre prezentáciu jednotlivých oblastí kultúry, umenia a kreatívneho priemyslu.
11. Zapojiť organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR, ako aj VÚC a miest do spolupráce a pomoci neštátnej a najmä neziskovej sféry.

12. Zostaviť štátny rozpočet pre rok 2021 s prihliadnutím na vážnosť situácie v kultúre, umení a kreatívnom priemysle a zabezpečiť, aby rozpočet 2021 pokryl zásadné výpadky v oblasti spôsobené pandémiou COVID-19.

V snahe formulovať požiadavky a komunikovať so štátnymi inštitúciami a s prostredím umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu zakladá OF Zachráňme kultúru krízový expertný tím pre jednotlivé oblasti kultúry ako platformu pre odbornú verejnú diskusiu a pre návrhy na riešenie a pomoc v tejto krízovej situácii.

Na záver:

Stav kultúry a umenia na Slovensku bol aj bez súčasnej krízy spôsobenej pandémiou alarmujúci. Umenie a kultúrne dedičstvo sú v zlej kondícii dlhodobo.

Rozpočty kultúrnych inštitúcií zriaďovaných štátom alebo samosprávou sú vzhľadom na úlohy, ktoré majú plniť, poddimenzované, zdroje pre neštátnu kultúru sú nedostatočné, nákupy do zbierkových inštitúcií takmer nulové, priemerná mzda v kultúre je hlboko pod celoštátnym priemerom, investície do kultúrnej infraštruktúry dlhodobo zanedbávané, viac ako štvrtina kultúrnych pamiatok sa nachádza v narušenom až dezolátnom stave, skrytý finančný dlh v kultúre, teda to, čo sa do kultúry za posledné desaťročia malo investovať a neinvestovalo, sa šplhá k piatim miliardám eur.

Je skutočne najvyšší čas zachraňovať kultúru.

Darina Kárová, OF Zachráňme kultúru, predsedníčka

Silvia Hroncová, OF Zachráňme kultúru, podpredsedníčka

za krízový expertný tím:

- Magda Vášáryová, predsedníčka Via Cultura
- Jozef Lupták, hudobník, riaditeľ festivalu Konvergencie
- Michal Hvorecký, spisovateľ
- Peter Šulej, básnik a spisovateľ, šéfredaktor časopisu VLNA
- Jana Vozárová, riaditeľka LITA, autorskej spoločnosti
- Ľubo Burgr, predseda predstavenstva SOZA, divadlo SKRAT, A4 priestor súčasnej kultúry
- Marek Adamov, kultúrne centrá Stanica a Nová synagóga, Žilina
- Bohdan Smieška, platforma Kultúrna Bratislava
- Monika Michnová, programová riaditeľka divadelného festivalu Dotyky a spojenia
- Miroslava Kovářová, umelecká riaditeľka festivalu Bratislava v pohybe
- Katarína Figula, výkonná riaditeľka festivalu Bratislava v pohybe
- Petra Fornayová, choreografka, režisérka, zakladateľka festivalu Nu Dance Fest
- Michal Ditte, riaditeľ, Iveta Ditte Jurčová, režisérka, Divadlo Pôtoň
- Simona Vacháľková, scénická a kostýmová výtvarníčka
- Anabela Žigová, autorka a režisérka
- Svetlana Waradzinová, Divadelná fakulta VŠMU, manažérka kultúry, dramaturgička
- Vladimíra Büngeřová, odborná poradkyňa na galerijné činnosti
- René Parák, predseda Asociácie súčasného divadla
- Barbara Sigmundová, predsedníčka OZ DoSlov
- Alfonz Kobielsky, predseda Asociácie kultúrnych inštitúcií Slovenska
- Ján Sklenár, riaditeľ Kultúrneho centra Modra
- Rastislav Marko, kultúrny manažér v samospráve
- Ľubo Bukový, aktivista

Občianske združenie Otvorené fórum Zachráňme kultúru bolo založené v auguste 1996 s cieľom zmeniť pomery v kultúrnej politike na Slovensku. Na jeseň roku 1998 sa mu svojou aktivistickou aj odbornou činnosťou podarilo ovplyvniť výsledok volieb a prispieť k zmene vlády. Činnosť OF ZK bola obnovená v marci 2020 s cieľom pomôcť kultúre ohrozenej pandémiou. V tomto zmysle bol vypracovaný a 31.3.2020 na MK SR odovzdaný dokument Návrh opatrení, ktorý odobrilo vyše 30 expertov a podporilo takmer 100 osobností z oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu. Dokument obsahoval návrhy riešení v rôznych oblastiach: od založenia Corona fondu na kompenzáciu strát, cez krízové opatrenia na MK SR, umeleckých a podporných fondoch, organizáciách kolektívnej správy práv, vo verejnoprávnych médiách, ale aj daňových úradoch, poisťovniach a v podnikateľskej sfére. Zo strany MK SR nebol nikdy zverejnený ani predložený na rokovania. I keď sa odvtedy mnohé opatrenia realizovali, niektoré nie sú uvedené do praxe dodnes. 10.4.2020 založilo OF ZK rovníomennú skupinu na Facebooku, ktorá sa stala cenným zdrojom informácií z domova i zo zahraničia, jedinečnou platformou pre výmenu názorov a aktivizáciu aktérov v kultúre.